

Мемоари

БЕНДЖАМИН ФРАНКЛИН

Автобиографията
на една велика личност

Анострoф

Benjamin Franklin
Memoirs

Бенджамин Франклин
Мемоари

© Сидер Флорин, преводач, 1966, 2018

© Биляна Славкова, дизайн на корицата, 2018

© *Алто* – запазена марка на „Алто комюникейшънс
енд пбблишинг“ ООД, 2018

ISBN 978-954-2962-56-4

Мемоари

БЕНДЖАМИН
ФРАНКЛИН

Агостроф

София, 2018

*Туайфорд, при епископа
на св. Асафий*, 1771 г.*

Мили синко,

Винаги ми е правило удоволствие да събирам различни дребни сведения за моите деди. Може би си спомняш как разпитвах живите си още сродници, когато ти беше с мене в Англия, и как предприехме едно пътуване с тази цел. Понеже смятам, че и на тебе може да е също така приятно да знаеш всички подробности из моя живот, много от които и досега не са ти известни, и понеже се надявам да бъда свободен цяла седмица, докато почивам тук, извън града, сядам да ги напиша за тебе. За да сторя това, имам и някои други подбуди. След като съм се издигнал от немотията и неизвестността, в които съм роден и отгледан, до положение на охолство и известна степен на прославеност в света и съм прекарал до днес живота си в значително благополучие, може би потомците ми биха искали да знаят средствата, които съм използвал и които, с Божията воля, са увенчали делата ми с такъв успех, тъй като някои от тях може да им се видят подходящи в положението, в което се намират самите те, и следователно достойни за подражание. Когато съм размишлявал за това благополучие, понякога то ме е карало да каз-

* Туайфорд – имение на английския епископ Джонатан Шипли, близък приятел на Бенджамин Франклин. – Бел. прев.

вам, че ако ми се предостави избор, не бих имал нищо против да повтора същия живот от самото му начало, само бих поискал да се ползвам от правата на авторите да поправят във второто издание някои грешки, допуснати в първото. А освен поправянето на грешките, ако можех, бих заменил някои злощастни случки и събития в него с други, по-благоприятни, обаче, ако това не ми се позволи, пак бих приел предложението. Но тъй като не може да се очаква такова повторение, то най-близкото до изживяването на живота отново е сякаш припомнянето му, а за да остане това припомняне колкото е възможно по-трайно – написването му. Тук ще се отдам на слабостта, присъща на старците – да говорят за себе си и за извършеното от тях в миналото, – и ще ѝ се отдам, без да досаждам на хората, които от уважение към възрастта може да се сметнат задължени да ме слушат, защото всеки според желанието си може да чете, или не, писаното от мене. И най-последно (най-добре да си призная, понеже и да го отрека, никой не ще ми повярва) може би така до голяма степен ще задоволя собственото си тщеславие. Почти не ми се е случвало да чуя или видя уводните думи: „Без всякакво тщеславие мога да кажа...“ и т.н., без да ги последва веднага някой израз на тщеславие. Повечето хора не обичат тщеславието у други, колкото и голямо да е то у самите тях, но аз напълно го извинявам, където и да го срещна, защото съм убеден, че то често създава добро за притежателя му и за другите, които са в кръга на неговото действие, и следователно в много случаи съвсем не е изключено човек да благодари на Бога за тщеславието си, както и за останалите блага на живота.

А сега, щом вече заговорих за благодарение Богу, искам с пълно смирение да призная, че дължа споме-

натото щастие в досегашния си живот на щедрия Божи промисъл, който ме е насочвал към използваните от мене средства и ги е увенчавал с успех. Вярата ми в това ме кара да се *надявам*, но не и да *разчитам*, че същата добрина ще ми бъде оказана и занаят, като се продължи това щастие или пък ми се вдъхнат сили да понеса съдбовния обрат, който може да ме сполети, както е сполетявал и други, тъй като само Бог знае какво ме чака в бъдеще, а в негова власт е да ни благославя дори и в неволите ни.

Бележките, дадени ми веднъж от един мой чичо, когото същото любопитство е карало да събира сведения за семейството ми, ме обогатиха с няколко подробности относно прадедите ни. От тези бележки научих, че семейството ни е живяло все в същото село – Ектън в Нортхамптъншър – в течение на триста години, а колко преди това – и той не знаел (може би от времето, когато името *Франклин*, служило дотогава като нарицателно за определен разред хора, е било възприето от тях за презиме, когато и други по цялото царство са присвоявали презимена!; имали са тридесетина акра* имот и са се подпомагали с ковашкия занаят, който се е поддържал в семейството до негово време, като винаги най-големият син изучавал този занаят – обичай, който и той, и моят баща бяха спазили по отношение на първородните си синове. Когато проучих метрическите книги в Ектън, намерих, че в тях са вписани ражданията, венчавките и погребенията им само от 1555 година насам, понеже дотогава в тази енория не са се водили метрически книги. От регистъра узнах, че съм най-младият син на най-младия син от петото последователно

* Акър – английска мярка за повърхнина, равна на 0,4047 хектара. – Бел. прев.

поколение. Дядо ми Томас, роден в 1598 година, живял в Ектън до преклонна възраст и когато не можел вече да работи, отишъл да живее при сина си Джон, бояджия в Банбъри в Оксфордшър, при когото чиракувал баща ми. Там дядо ми умрял и там е погребан. Ние видяхме надгробния му камък в 1758 година. Най-големият му син Томас живял в къщата в Ектън и я оставил заедно с имота на единственото си дете, дъщеря, а тя и мъжът ѝ, някой си Фишър от Уелингбър, я продали на господин Истед, сегашния господар на имението. Дядо ми имал четирима синове, доживели до зряла възраст, а именно Томас, Джон, Бенджамин и Джозая. Ще ти разкажа за тях каквото мога, макар че съм далеч от моите книжа, а ако те не се загубят през време на отсъствието ми, ще намериш в тях още много други подробности. Томас научил при баща си ковашкия занаят, но имал буден ум и поощряван към учение (както и всичките му братя) от някой си господин Памър, най-видния човек в тази енория, той се подготвил за нотариус, станал голям човек, главен вдъхновител на всички обществени начинания в околията, в града Нортхамптън и в родното му село (за много такива случаи ни разказаха в Ектън) и се ползвал от особеното внимание и покровителство на тогавашния лорд Халифакс. Той умрял в 1702 година, на 6 януари стар стил, точно четири години преди да се родя аз. Спомням си, че това, което някои старци от Ектън ни разказаха за неговия живот и нрав, те порази като нещо изключително поради приликата с онова, което ти знаеше за мене. „Ако беше умрял и в същата година – каза ти, – човек би могъл да допусне преселване на душите.“ Джон, ако не се лъжа, се изучил за бояджия на вълнени платове, Бенджамин пък се изучил за бояджия на коприна, като чиракувал в Лондон. Беше способен чо-

век – аз добре си го спомням, защото, когато бях момче, той дойде при баща ми в Бостън и остана у нас няколко години. Той живя до преклонна възраст. Внукът му Самюъл Франклин сега живее в Бостън. След смъртта му останаха два тома във формат четвъртина – ръкописи на негови собствени стихове, състоящи се от малки стихотворения, писани по разни случаи за някои приятели и сродници. Беше си създал свой бързопис, на който ме научи, но понеже никога не съм се упражнявал, сега съм го забравил. Аз съм кръстен на този чичо поради особената обич между него и баща ми. Той беше много набожен, не пропускаше проповедите на най-добрите проповедници, записваше ги със своя бързопис и така събра доста томове с тях. Занимаваше се много и с политика, може би прекалено за неговото положение. Напоследък в Лондон в ръцете ми попадна една сбирка, която той направил от всички важни брошури, отнасящи се до обществени дела от 1641 до 1717 година. Много от томове липсват, което личи от поредните им номера, но все пак има осем във формат половина и двадесет и четири в четвъртина и осмина. Един антиквар се натъкнал на тях и понеже ме познаваше, защото понякога купувах от него, донесе ги на мене. Изглежда, чичо ми ги е оставил тука, когато е заминавал за Америка, което е станало преди повече от петдесет години. Има много негови бележки по полетата.

Нашето неизвестно семейство прегърнало рано Реформацията и останало протестантско през цялото царуване на кралица Мери*, когато често се излагало на

* Кралица Мери (царувала 1553–1558 г.) – наследила своя полубрат, протестанта Едуард VI, заела се да възстанови католицизма с най-жестоки гонения на протестантите, които ѝ спечелили прозвището „Кървавата Мери“. – Бел. прев.

опасност поради настървението си против папизма. Те имали английска Библия и за да я укрият и запазят, държали я вързана с ширити, отворена, от долната страна на един стол. Когато прапрадядо ми четял от нея на семейството си, слагал стола на коленете си с краката нагоре и обръщал листовете ѝ под ширитите. Едно от децата стояло на вратата, за да съобщи, ако види, че идва апариторът, както наричали служителя от духовния съд. В такъв случай столът се слагал пак на краката си и Библията оставала скрита под него както преди. Този анекдот ми разказа чичо Бенджамин. Всички от семейството принадлежали към Англиканската църква до към края на царуването на Чарлз II*, когато някои от свещениците, изпъдени заради сектантство, устройвали тайни молитвени събрания в Нортхамптъншър; Бенджамин и Джозая се присъединили към тях и им били верни през целия си живот. Всички други от семейството останали в Епископалната църква.

* Царуването на Чарлз II (1600–1685) – Чарлз II Стюарт след смъртта на Кромвел бил качен на трона от буржоазията в стремежа да възстановят монархията. – Бел. прев.

БЕНЖАМИН ФРАНКЛИН
МЕМОАРИ

Превод *Сидер Флорин*
Редактор *Христина Мираз*
Коректор *Грета Петрова*
Дизайн на корицата *Биляна Славкова*
Предпечат *Лиляна Карагьозова*

Американска. Второ издание
Формат 60x90/16. Печатни коли 15,5
ISBN 978-954-2962-56-4

Апостроф

Запазена марка

на „Алто комюникейшънс енд пбблишинг“ ООД
София, ул. „Кракра“ № 20
тел. 02/ 943 87 16, e-mail: books@apostrof.bg

Книгите на „Апостроф“ може да закупите с отстъпка
от www.bookstore.enthusiast.bg

Печат „РОПРИНТ“ ЕАД

Мемоарите на Бенджамин Франклин, писани преди повече от два века, са отдавна признати за класика, за образец на мемоарна литература. Образът на големия държавник, печатар, физик, общественик, изобретател, философ, писател, борец за независимост и свобода не може да не привлече читателя със своята многостранност и скромност, с вечно свежия си ум и стремеж да върши добро, да бъде полезен за хората. Всичко около него, което е нередно – от калните улици на Филадельфия и Лондон до политическите опасности, – спира вниманието на Франклин и с необикновения си такт той се заема да го поправи.

Особено интересно е да се проследи как в периода на разцвета на капитализма се изгражда личност като Франклин, какви морални, обществени, лични и политически идеали е имал и с какви средства си е служил при трудните положения, в които времето го е поставяло. Не по-малко интересно е да се прочете между редовете как се е изграждала Америка с всичките ѝ положителни и отрицателни черти.

Бенджамин Франклин е американски политик, общественик, учен, издател, дипломат, изобретател и един от Бащите основатели на САЩ. Играе важна роля в осигуряването на помощта на Франция за революцията, признаването на независимостта на колонията от Великобритания и създаването на Конституцията на САЩ.

Една от най-добрите автобиографии, писани някога.

Вечен наръчник за успех.

